

SUG'URTA KOMPANIYALARINING KAPITAL BOZORIDA FAOLLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI

Qilichev Sanjarbek Javlonbek o'g'li

Toshkent moliya instituti KBBI-1/23 guruh magistranti

Kapital bozori va birja ishi mutaxassisligi

Annotatsiya. Ushbu maqolada moliyaviy integratsiya va investitsiyalarni diversifikatsiya qilishning afzalliklarini ta'kidlab, sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi faolligini oshirish strategiyalari ko'rib chiqiladi. Adabiyotlarni to'liq tahlil qilish orqali biz mavjud tendentsiyalar va muammolarni ko'rib chiqamiz. Usullar bo'limida sug'urta kompaniyalarining kapital bozorida ishtirokini rivojlantirish bo'yicha amaliy yondashuvlar ko'rsatilgan. Natijalar bo'limida empirik topilmalar, so'ngra siyosatchilar va soha manfaatdor tomonlari uchun amaliy takliflar bilan har tomonlama muhokama va xulosalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: sug'urta kompaniyalari, kapital bozori, moliyaviy integratsiya, investitsiyalarni diversifikatsiya qilish, bozorda ishtirok etish, me'yoriy-huquqiy baza

Sug'urta kompaniyalari va kapital bozorining kesishishi mustahkam va dinamik moliyaviy ekotizimga erishish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Sug'urta kompaniyalari xatarlarni kamaytirishda hal qiluvchi rol o'ynasa-da, ularning kapital bozoridagi ishtiroki suboptimal bo'lib qolmoqda. Ushbu maqola ularning kapital bozoridagi faolligini oshirish, iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlash yo'llarini aniqlashga qaratilgan.

Mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish shuni ko'rsatadiki, sug'urta kompaniyalari tarixan konservativ investitsiya yondashuvini namoyish etgan, birinchi navbatda doimiy daromadli qimmatli qog'ozlarga e'tibor qaratgan. Biroq, rivojlanayotgan moliyaviy manzara yanada dinamik investitsiya strategiyasiga o'tishni talab qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kapital bozorida ishtirok etishning ko'payishi daromadlarning yaxshilanishiga va portfelning diversifikatsiyasiga olib kelishi mumkin.

Tadqiqot maqsadlarini hal qilish uchun aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Sifatli tahlil me'yoriy asoslar va amaliy tadqiqotlarni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi, miqdoriy tahlil esa sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi ishtirokining moliyaviy ko'rsatkichlarga ta'sirini statistik baholashni o'z ichiga oladi.

Sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi faolligini oshirish turli strategik va operatsion tadbirlarni o'z ichiga oladi. Bu erda ko'rib chiqish uchun ba'zi yo'nalishlar:

Investitsiya Portfelini Diversifikatsiya Qilish:

- Sug'urta kompaniyalarini moliyaviy vositalarning keng doirasiga, shu jumladan aktsiyalar, obligatsiyalar va kapital bozorining boshqa vositalariga sarmoya kiritish orqali investitsiya portfellarini diversifikatsiya qilishga undash.

- Xatarlarni boshqarish va daromadlarni optimallashtirish uchun investitsiyalarning muvozanatli aralashmasini targ'ib qilish.

Normativ Islohotlar:

- Sug'urta kompaniyalarini kapital bozorida ishtirok etishni osonlashtiradigan va rag'batlantiradigan tartibga soluvchi islohotlarni amalga oshirish.

- Sug'urtalovchilarning kapital bozoriga kirishi va ishlashini osonlashtirish uchun tartibga solish jarayonlarini soddalashtirish.

Kapital bozori sub'ektlari bilan hamkorlik:

- Sug'urta kompaniyalari va fond birjalari, investitsiya banklari va aktivlarni boshqarish firmalari kabi kapital bozori sub'ektlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish.

- Sug'urta kompaniyalari va kapital bozori ishtirokchilarining manfaatlariga mos keladigan innovatsion moliyaviy mahsulotlarni yaratish uchun qo'shma korxonalar yoki sherikliklarga ko'maklashish.

Mahsulot Innovatsiyasi:

- Sug'urta kompaniyalarini sug'urta va investitsiya xususiyatlarini birlashtirgan, himoya va boylik yaratishga qiziqqan mijozlarni jalb qiladigan innovatsion mahsulotlarni ishlab chiqishga undash.

- Yangi sug'urta va investitsiya mahsulotlarini joriy etish uchun qulay muhit yaratish uchun regulyatorlar bilan ishlash.

Ta'lim va xabardorlik:

- Sug'urta kompaniyalarining kapital bozori investitsiyalari bilan bog'liq foyda va xatarlar to'g'risida tushunchalarini oshirish uchun ta'lim dasturlarini o'tkazish.

- Sug'urta kompaniyalari tomonidan taqdim etilayotgan sug'urta bilan bog'liq qimmatli qog'ozlar va boshqa investitsiya mahsulotlari to'g'risida investorlar o'rtasida xabardorlikni oshirish.

Texnologiya Integratsiyasi:

- Sug'urta kompaniyalariga kapital bozorida faol ishtirok etish imkoniyatini berib, operatsiyalarni soddalashtirish va samaradorlikni oshirish uchun texnologiyalarga sarmoya kiriting.

- Shaffoflikni oshirish va ma'muriy xarajatlarni kamaytirish uchun blockchain va boshqa rivojlanayotgan texnologiyalardan foydalanishni o'rganing.

Xatarlarni Boshqarish:

- Kapital bozori investitsiyalari bilan bog'liq potensial yo'qotishlarni kamaytirish uchun risklarni boshqarishning mustahkam amaliyotini joriy etish.

-Bozor tebranishlarining sug'urta kompaniyasining investitsiya portfeliga ta'sirini baholash uchun xavf modellari va stressni sinash mexanizmlarini ishlab chiqish.

Imtiyozlar va soliq imtiyozlari:

- Kapital bozorida faol ishtirok etadigan sug'urta kompaniyalariga moliyaviy imtiyozlar va soliq imtiyozlarini taqdim etish.

- Uzoq muddatli investitsiyalarni rag'batlantirish uchun qulay soliq muhitini yaratish.

Bozor tadqiqotlari va tahlillari:

- Kapital bozorida sug'urta kompaniyalarining tavakkalchilik ishtahasi va moliyaviy maqsadlariga mos keladigan imkoniyatlarni aniqlash uchun bozor tadqiqotlarini o'tkazish.

- Investitsion qarorlarni qabul qilish uchun bozor tendentsiyalarini muntazam ravishda tahlil qiling.

Barqaror va mas'uliyatli investitsiya:

- Sug'urta kompaniyalari o'rtasida barqaror va mas'uliyatli investitsiya amaliyotini targ'ib qilish, ularning investitsiya strategiyalarini ekologik, ijtimoiy va boshqaruv (ESG) tamoyillariga moslashtirish.

-Investitsiya qarorlarini qabul qilish jarayonida axloqiy va ijtimoiy mas'uliyat bilan bog'liq muammolarni hal qilish.

Ushbu yo'nalishlarni amalga oshirish orqali sug'urta kompaniyalari kapital bozoridagi ishtirokini kuchaytirib, yanada dinamik va o'zaro bog'liq moliyaviy ekotizimga hissa qo'shishi mumkin. Manfaaddor tomonlar, shu jumladan regulyatorlar, sanoat o'yinchilari va investorlar uchun o'sish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlaydigan muhit yaratishda hamkorlik qilish juda muhimdir.

Muhokama bo'limi natijalarning oqibatlarini o'rganib chiqadi, sug'urta kompaniyalarining kapital bozoriga yanada faol jalb qilinishi moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy o'sish va risklarni boshqarishni yaxshilashga qanday hissa qo'shishi mumkinligini o'rganadi. Shuningdek, u tartibga soluvchi to'siqlar va bozor murakkabliklari kabi potentsial muammolarni ta'kidlaydi va ularni hal qilish choralarini taklif qiladi.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, maqolada sug'urta kompaniyalari va kapital bozori o'rtasida simbiotik munosabatlarni rivojlantirish muhimligi ta'kidlangan. Ampirik dalillar shuni ko'rsatadiki, strategik aralashuvlar, shu jumladan tartibga soluvchi islohotlar va bozorni rag'batlantirish ularning ishtirokini kuchaytirishi va umumiy moliyaviy barqarorlikka hissa qo'shishi mumkin.

Sug'urta kompaniyalarining kapital bozoridagi faolligini oshirish uchun siyosatchilar ehtiyotkorlik bilan tavakkal qilishni rag'batlantiradigan progressiv

me'yoriy-huquqiy asoslarni joriy etishni o'ylashlari kerak. Bundan tashqari, sanoat manfaatdor tomonlari sug'urta kompaniyalarining xavf profillariga mos keladigan innovatsion moliyaviy mahsulotlarni ishlab chiqishda hamkorlik qilishlari mumkin. Bozor dinamikasini doimiy monitoring qilish va baholash strategiyalarni moslashtirish va sug'urta kompaniyalari va kapital bozori o'rtasida barqaror va o'zaro manfaatli munosabatlarni ta'minlash uchun juda muhimdir.

Adabiyotlar:

- Professor Mladenka Balaban PhD, Institute of Economic Science and Independent University Banja Luka, Faculty of Economic Role of insurance company as institucional investors
- Okorokova O.A., Ulybina L.K. Zarubejnyy and otechestvennyyopytrazvitiyastraxovogorynka // Politematicheskiiysetevoyeuэлектронныйнаучный Journal of the Kuban State Agrarian University. –2012.–№ S.667-675.
- Sangyong Hana, Gene C. Lai b, Chia-Ling Hoc. Corporate transparency and reserve management: Evidence from US property-liability insurance companies. // Journal of Banking and Finance 96 (2018) 379–392 p.
- Chrysovalantis Gaganisa, Iftekhar Hasanb, Panagiota Papadimitrie, Mene-laos Tasioue. National culture and risk-taking: Evidence from the insurance industry. // Journal of Business Research 97 (2019) 104–116 p.
- Годин А.М., Фрумина С.В. Страхование: Учебник. - М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2009. -с.36.
- Insurance business. Study guide. X.M. Shennayev.I.K. Ochilov, I.G '. Kenjayev, S.E. Shirinov. TMI of the Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan.Т.: «Economy-Finance ~, 2014. p..
- Казакова А.А. Анализ факторов и перспективы развития инвестиционно-страховых продуктов в России / Казакова А.А // Финансы и кредит. – 2012. - № 26(506). – 1 п.л.